

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי י"ז באב תשע"ז | דף היומי בבלי: סנהדרין כ"ד.
דף היומי בהלכה: מסימן רמ"ח סעיף ב' עד סעיף ד'.
מוסר: פרק ה' ועוד יש בנתינת התורה' עד פרק ו'. | קנין חכמה הלימוד השבועי: 'ויש בענין השקר' עד שער האמת
'אמר החכם'.

ענייני דיומא

על הסגולה בנטילת כסף של צדקה ליוצא לדרך?

ראוי שיקח עמו טלית ותפילין, ואף כשדעתו לשוב באותו היום. וכן יקח עמו צידה לדרך; ובדרך עצמה לא יאכל לשבעה, כי השביעה בדרך מזיקה למעיים. ואין ראוי ללכת בדרך בלילה, ובזמננו שיש תאורה בדרכים לא נהגו להקפיד על כך. [ס"ק כ רכח; ביאורים ומוספים דרשו, 28-29]

היוצא לדרך – יניח ידו על המזוזה בעת יציאתו ויאמר "ה' ישמר צאתי ובואי מעתה ועד עולם". ויש שכתב שישתדל להעשות שליח מצוה למתן צדקה במקום יעדו, כדי שיתקיים בו מאמר חכמינו ז"ל: "שלוחי מצוה אינם ניזוקים", או שיקח מטבע משלו על מנת לתתה לצדקה במקום היעד. והנוסע מחוץ לעיר

הדף היומי בהלכה

האם טיול בארץ ישראל נחשב למצוה?

נחלקו הפוסקים אם היינו דווקא על מנת להתיישב בה, או אף על מנת לשוב ולרדת לחו"ל, ומשום שעצם ההליכה בארץ ישראל היא מצוה. ולדעה שאף עלייה על מנת לרדת נחשבת למצוה – אם כוונתו אינה למצוה, אלא לטיול בעלמא, יתכן שאין זה נחשב לצורך מצוה. [שו"ע רמח, ד, ומשנ"ב כו, כח ורכט, וביה"ל ד"ה וביום, וד"ה ופוסק; ביאורים ומוספים דרשו, 15, 19 ו-20]

בעבר היה המעבר בין מדינות שונות מתבצע באמצעות רכיבה על גמלים במדבר, בשיירה. ברכיבה זו כרוכים איסורים רבים, ואמרו חכמים, שמליל רביעי ואילך מותר לצאת בשיירה כזו רק לצורך מצוה, וצריך לסכם עם מנהיגי השיירה שבשבת לא תמשיך השיירה בדרכה, ואם לא יאות לכך, אסור לצאת עם שיירה זו. וכתבו ראשונים, שעלייה לארץ ישראל נחשבת לצורך מצוה; אך

הדף היומי בהלכה

הנקלע עם רכבו בכניסת השבת למקום סכנה עד היכן רשאי להמשיך בנסיעה?

בכל השטח. ואף אם לא מדובר בסכנה מיידית, כלומר בסכנה שיהרגוהו, אלא בגרם סכנה, כגון שחושש שיגנבו את רכבו ולא יוכל להמשיך בדרכו, או שיגנבו בשבת את כספו, או את המאכלים והמשקאות המצויים ברשותו, ועל ידי אחד מאלו עשוי לבוא לידי סכנה – ימשיך בדרכו. [שו"ע רמח, ד, ומשנ"ב ל-לא; ביאורים ומוספים דרשו, 17]

הנקלע בשבת למקום שיש בו חשש סכנת נפשות – רשאי וחייב, כמובן, להתרחק ממנו אף כאשר הדבר כרוך בחילול שבת דאורייתא, כגון נסיעה ברכב, עד שיגיע למקום שאין בו חשש סכנה. וכשיגיע לנקודה הראשונה שאין בה חשש סכנה, היא נחשבת למקומו בשבת זו, ומשם רשאי להלך רק עד אלפים אמה לכל צד, כדין 'תחום שבת'; ואם הגיע לשטח המוקף מחיצות, רשאי להלך

מה מותר לקחת כשיוצא בשבת מביתו לצורך הצלת נפשות?

בדרכו משום פיקוח נפש, רשאי להוביל עמו את חפציו. אולם, היוצא בשבת אל מחוץ לתחום לצורך פיקוח נפש, כגון אנשי 'הצלה', חיילי הצבא, וחולה הנוסע לבית החולים - לא יטול עמו אלא את הדברים הנצרכים להצלת הנפשות, ואוכל ומשקה הנצרך לו לשבת (במידה ולא יהיו מזומנים לפניו במקום שאליו נוסע). [ביאורים ומוספים דרשו, 21; וראה שם עוד]

איסור תחומין חל גם על הוצאת חפציו של אדם אל מחוץ לתחום. ועם זאת, הנקלע עם חפציו בכניסת השבת במקום סכנה, ומוכרח משום כך להמשיך אל מחוץ לתחום (ראה לעיל) - אינו מחויב לפשוט את בגדיו ולהותיר חלק מחפציו בתוך ה'תחום' למקום שבו היו בגדיו וחפציו בכניסת השבת, משום שאיסור 'תחומין' של החפצים נקבע על פי בעליהם, וכיון שלו עצמו מותר להמשיך

מדוע כדאי להתבונן במדף של התלמוד בבלי?

את כספם במקומות הנכונים ומרויחים הון עתק מדי יום ביומו? הלא לשחוק וללעג יהיה. וכך בעניננו - הרי זה שאינו לומד בהתמדה, ואינו ירא חטא, הוא עני מרוד לעומת אותם לומדי תורה ויראי שמים שהוא יודע לבקר ולסגן את דברי תורתם והנהגותיהם, ומה מועילה לו דעתו היתרה?
ותועלת גדולה תהיה לאדם כזה, שמבין את אשר צריך להבין רק שאינו מיישם את מה שמבין - לעמוד מול מדף של ש"ס תלמוד בבלי שלם, ולהתבונן בדעתו, שאפילו מסכת אחת, ואולי אף פרק אחד, אינו יודע על בוריו. או אז אולי יכנע לבו, ושב ורפא לו.

[שם עולם, חלק ב פרק ו]

ישנם אנשים, שהשי"ת חנן אותם בדעת יתרה, ושכלם חזק ובינתם רחבה, וביכולתם לבחון דברי תורה, דברי מוסר ומחשבה, וענייני יראה והנהגה, בשכל חזק ובינה יתרה, ומבחינים בין עיקר לטפל, ומבדילים בין טוב לרע. אבל היצר מתגבר עליהם ומשיאם לעסוק בהבלי העולם הזה, והם רחוקים מהתמדה בלימוד התורה ומיראת חטא; ועם זאת, נוטע בלבם גאווה גדולה על יכולת ההבחנה שלהם, שהם יודעים להבחין ולהבדיל טוב יותר מהרבה לומדי תורה ואף תלמידי חכמים.
ומשל למה הדבר דומה? לאדם השולט בכל נככי המניות והבנקאות ורזיהן, ויודע היטב היכן וכמה להשקיע, אבל בפועל אינו משקיע ואינו מרויח מאומה. היתכן כי יחוש עצמו עשיר יותר ונכבד יותר מהעשירים המופלגים המשקיעים

כשהמגיד הקדוש ממעזריטש איבד כל חלקו לעולם הבא...

שיחה מיוחדת עם המשפיע החסידי הגה"צ רבי אשר לוסטיגמן שליט"א, על גודל מעלת מצוות אהבת ה', והדרכים לקנותה ולהשתלם בה.

הכל בעבור שאנחנו משוקעים בעולם הזה השפל, ורוצנו יתברך שמו שיעזוב האדם הבלי עולם, ויתדבק באהבתו יתברך שמו".

הדרך לקנות אהבת ה'

וכעין זה רבו כמו רבו דבריהם של רבותינו הקדושים, הראשונים והאחרונים, הגאונים והפוסקים, בעלי מוסר ובעלי חסידות, כולם בסגנון אחד נתבאו בעניין זה של עוצם וגודל האהבה שצריך האיש הישראלי לקבוע בלבו אל הקדוש ברוך הוא.

ולא זו בלבד אמרו, אלא הוסיפו וביארו כיצד יוכל האדם לקנות את אהבת ה' ולהחזירה בלבו, והזהירו שמי שאינו עוסק בכך, לא יוכל להגיע למדרגה זו מבלי שיבקש אחריה ויעשה פעולות להשיג אותה במחשבה בדיבור ובמעשה. וכה הם דברי המסילת ישרים בהקדמתו בעניין השגת האהבה: "אם לא נשתדל לקבוע אותה בלבבנו ככה כל האמצעים המגיעים אותנו לזה, איך נמצאה בנו? מאין יבוא הדבקות וההתלהטות בנפשותינו עמו יתברך ועם תורתו, אם לא נשעה אל גדולתו ואל רוממותו אשר יוליד בלבנו הדביקות וזה? איך תטרה מחשבותינו, אם לא נשתדל לנקותה מן המומין שמטיל בה הטבע הגופני?!"

וביאר הרמב"ם ובהלכות יסודי התורה פרק ב' ה"ב: והיאך היא הדרך לאהבתו, ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד "צמאה נפשי, לאלוקים לאל חי".

וכן כתב בספר היחיון" מצוה תי"ח: "שראוי לו לאדם שישים כל מחשבתו וכל מגמתו אחר אהבת השם, ויעריך בלבו תמיד, כי כל מה שהוא בעולם מעשר בנים וממשלה וכבוד הכל כאין וכאפס ותהו כנגד אהבתו ברוך הוא, ויגיע תמיד כל היום בבקשת החכמה למען ישיג ידיעה בו. סוף כל דבר, יעשה כל יכולתו להגדיל מחשבות לבו כל היום באמונתו ויחודו, עד שלא יהיה רגע אחד ביום ובלילה בהקיצו שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל לבו".

אהבת ה' בהלויית הן רח"ל

לרבנו החפץ חיים זיע"א היה בן מיוחד במינו ומופלא בכל, עובד ה' גדול, מתמיד עצום ובעל כשרון נפלא ומיוחד במידות טובות ושמו רבי אברהם, והעיד עליו אביו שבהיותו בן 16 חידש חידושי תורה כאון מופלא, ובספרו 'מחנה ישראל' מביא הח"ח בשמו חידוש שחידש בהיותו כבן 12 בלבד.

אביו שלחו ללמוד בישיבת ולוז'ין שהנצי"ב שימש בה כראש ישיבה ושם התעלה עד למאוד. בהיותו בן 23 חלה במחלה קשה למרות היותו חלש וחולה הולך לביתו אדם עני וזקן שנסמך עליו, גופו החלוש לא יכול היה לסבול את כובד משקלו של הזקן ובעקבות זאת החמירה מחלתו ונפטר לבית עולמו.

באותו הזמן לא היה החפץ חיים בביתו. לביל שבת שלפני פטירתו חלם החפץ חיים שספר תורה נופל מידי. בצאת השבת קיבל מברק שיחזור מיד לביתו, ובלב נשבר הזדרז לחזור מיד לביתו. והגיע לראדן ביום ראשון. כשהגיע כבר חזר הקהל מבית הקברות לאחר הלויית בנו, ובעוד כולם מדוכאים ובוכים נשאר הצדיק שליו ורגוע. לא בכה ולא קונן ולא נאנח אלא הצדיק עליו את הדין באמרו ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך, והוסיף: עתה ידעתי כי יהודי אני! והסביר את דבריו בסיפור הבא:

בתקופת האינקוויזיציה בספרד כשהכנסייה הנוצרית הכריחה את היהודים להמיר את דתם, היתה אם יהודייה עם שני ילדיה האהובים שלא רצו רח"ל להמיר את דתם. לקחו הרשעים את ילדיה ושחטו אותם לעיני האם. נשאה האם את עיניה למרום ואמרה: "ריבונו של עולם תמיד אהבתיך אך כל זמן שילדי אשר יקרו לי מנפשי היו לי בין החיים היה לבי חלוק לשניים, חלק אחד אהבתי אותך, וחלק שני אהבתי לבני. אולם עכשיו, שילדי כבר אינם בין החיים, הרי שכל לבי מלא רק באהבתך, ואוכל לקיים בשלמות את מצוות "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך".

המש"ך החפץ חיים ואמר בהשתפכות הנפש: "ריבונו של עולם, גם אני אומר כן, כשבני היה בין החיים היתה אהבתי אליך גדולה מאוד, אבל חלק מלבי היה מלא באהבה לבני. אולם עכשיו, כשבני כבר איננו בין החיים, אז גם חלק זה אני מוסר אליך, וגל לבי מלא רק באהבה אליך, ואוכל לקיים בשלמות את המצווה: ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך". ומכיוון שאני מקבל באהבה את הנהגתך, ואיני מהררר חס ושלום אחר מידותיך, הרי שמתברר לי שאמונתי שלמה כיהודי אמיתי".

"וְאַהֲבֵתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים י"א, א')

בספרה ק אגרא דפרקא (אות ב') לרביה"ק מהרצ"א מדינוב זיע"א, בעל ה'בני יששכר' כתב כדברים האלו:

"סיפור לי מעשה רב, מאת כבוד קדושת הרב הקדוש מה"ר דב בער זצוק"ל (המגיד ממעזריטש). בהיותו מתבודד עדיין בעניות ובדחקות, פעם אחת באתה אשתו והתחילה לספר לו בבכיה מגודל דחקות בניו איך הם רעבים וצמאים ואין כסות בקרה, אזי שמע דבריה והיה מתאנח מעט.

"והנה שמע קול שאמרו לו מן הסיים שכבר אבד חלקו מן העוה"ב, והנה עמד מרעיד כרגע בהתבוננו בדעתו שכבר אין לו ב' עולמות, דעוה"ז כבר אין לו דהנה הוא ובניו מדוכים בחיצי רעב עד למאד, וגם עוה"ב אין לו.

"והנה בהתבוננות הזה הפסיק מעט מתורתו, עד אשר שם אל לבו בקדושת עינו, אדרבה הנה כעת אהיה עובד עבודה אמתיית שכבר אבד סברי משני העולמות ואתה עבודתי באמת רק לעשות נחת רוח. והתחיל שוב ללמוד בקדושה, אז כשרוהו מן השמים שהחזירוהו לחיי עוה"ב, רק מהיום והלאה יהיה נזהר שלא יעשה כזאת, היינו שלא יתאנח עוד מחמת גודל רחמנותו על בניו כי אין לך רחמנות מרובה מרחמנותו ית"ש".

הדרגה הגבוהה ביותר בעבודת ה'

ובאמת מצוות אהבת ה' היא הדרגה העליונה ביותר ממדרגות עבודת ה', כפי שכתב רבינו בחיי בפתיחת לשער 'אהבת ה', בספרו 'חובת הלבבות', והפליגו חז"ל הקדושים, ואחריהם כל רבותינו לכל אורך הדורות, בשבח מעלתה וגודל חשיבות השגתה על ידי כל איש ישראל, כל אחד ואחד לפי דרגתו ויכולתו.

ומידת האהבה מעצם טבעה היא שהאדם אוהב ממלא את כל לבו באוהת אהבה, והיא מלפפת את כל חושי והרגשותיו עד שכל מעשיו ומחשבותיו נעשים מתוך אותה האהבה הקשורה בלבו כיתד שלא תמוט.

וכבר כתב רבינו הנשר הגדול בפ"י מהלכות תשובה הלכה ג': "וכיצד היא האהבה הראויה: הוא שיהיה את ה' אהבה גדולה יתרה רבה, עזה עד מאוד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה', ונמצא שגוה בה תמיד, כאלו חולה חולי האהבה". וכן כתב רבינו הרמח"ל בהקדמה למסילת ישרים' שהאהבה היא "שיהיה נקבע בלב האדם אהבה אליו יתברך עד שתתעורר נפשו לעשות נחת רוח לפניו, כמו שלבו מתעורר לעשות נחת רוח לאביו ולאמו, ויצטער אם חסר זה מצדו או מאחרים, ויקנא על זה וישמח שמחה רבה בעשותו דבר מזה".

ובפרק י"ח הוסיף לבאר עוד: "שרש החסידות הוא מה שאמרו חז"ל (ברכות יז, א): אשרי אדם שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. והענין הוא כי הנה המצות המוטלות על כל ישראל כבר ידועות הן וחובתן ידועה עד היכן היא מגעת, אמנם מי שאוהב את הבורא ית"ש אהבה אמתיית לא ישתדל ויכוין לפטור עצמו במה שכבר מפורסם מן החובה אשר על כל ישראל בכלל, אלא יקרה לו כמו שיקרה אל בן אוהב אביו שאילו יגלה אביו את דעתו גילוי מעט שהוא חפץ בדבר מן הדברים, כבר ירבה הן בדבר ההוא ובמעשה ההוא כל מה שיוכל. ואע"פ שלא אמרו אביו אלא פעם אחת ובחצי דיבור, הנה די לאותו הן להבין היכן דעתו של אביו נוטה לעשות לו, גם את אשר לא אמר לו בפירוש, כיון שיוכל לדון בעצמו שיהיה הדבר ההוא נחת רוח לפניו ולא ימתין שיצוהו יותר בפירוש או שיאמר לו פעם אחרת.

"והנה דבר זה אנחנו רואים אותו בעינינו שיוולד בכל עת ובכל שעה בין כל אוהב ורע, בין איש לאשתו, בין אב ובנו, כללו של דבר בין כל מי שהאהבה ביניהם עזה באמת. שלא יאמר לא נצטווית יותר, די לי במה שנצטווית בפירוש, אלא ממה שנצטווה ידון על דעת המצווה וישתדל לעשות לו מה שיוכל לדון שיהיה לו נחת. והנה כמקרה הזה יקרה למי שאוהב את בוראו ג"כ אהבה נאמנת, כי גם הוא מסוג האוהבים ותהייה לו המצות אשר צוויים גלוי ומפורסם לגילוי דעת לבד לדעת שאל הענין ההוא נוטה רצונו וחפצו ית"ש, ואז לא יאמר די לי במה שאמור בפירוש, או אפטור עצמי במה שמוטל עלי עכ"פ, אלא אדרבא יאמר כיון שכבר מצאתי ראיתי שחפצו ית"ש נוטה לזה, יהיה לי לעינים להרבות בזה הענין ולהרחיב אותו בכל הצדדין שאוכל לדון שרצונו יתברך חפץ בו, וזהו הנקרא עושה נחת רוח ליוצרו".

ובספר הק' 'שפת אמת' בפרשת ואתחנן (תרנ"ו) כתב: "ומה מאוד צריך איש ישראל להתפעל בזו המצוה "ואהבת", שהקדוש ברוך הוא שרם ונעלה מכל, מבקש מאיש ישראל לאהוב אותו, והוא פלא בעיני המלאכים ושרים העליונים.